

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ISTARSKI UGLJEN I IMPERIJALIZAM

Ovih dana je Istra naravno aktuelna i važna s obzirom na talijanski ratni program u Africi. Istra ispunjava jedan važan dio Mussolinijevog plana. Ne daje samo najbolje ljude za taj rat, nego je Istra i direktno svojim prirodnim bogatstvom postala jedna od najvažnijih pokrajina Italije s obzirom na rat.

Događja se naime ono što se je moglo i očekivati. Italiju je počeo ostali svijet izolirati. Onemogućavati joj dobavljanje najvažnijih materija, koje su joj neophodno potrebne želi li voditi rat. Talijanska valuta stoji sve slabije, lira pada, i strana se tržišta pomalo zatvaraju za talijanske nabavke. Naravno engleska tržišta, na koja djeluje ne samo slaba platežna snaga Italije, nego i politički momenat.

Engleska je snabdjevala Italiju u prvom redu ugljenom. Italija je strahovito zadužena Engleskoj za ugljen i već su engleski dobavljači obustavili daljnje ekspedicije ugljena za Italiju. Kad pak jednog dana bukne afrički rat, Engleska će pogotovo zabraniti svojim ugljenokopima, da Italiji daju ugljen.

Ugljen je, dakle, ona točka, koja je za Italiju u slučaju rata najteža. To je jedno od kapitalnih pitanja. Bez ugljena se danas nikako ne može zamisliti ni ratna, ni trgovačka mornarica, a niti željeznice u Italiji nisu elektrificirane. U posljednje vrijeme, pomislujući na škori rat, Italija je doduše mnogo činila na polju elektrifikacije i žurila se da svoju električnu mrežu usavrši, ali rat je pred vratima, a ta je električna mreža još daleko od toga da podmiruje potrebe. Mornarica je pak sva upućena na ugljen ili naftu.

Tako je Italija još lanišnje godine morala da uveze oko 13 milijuna tona ugljena iz inostranstva, čak za 3 milijuna više nego 1933. U talijanskim granicama nema velikih ugljenokopa. U staroj Italiji kopa se nešto lignita, koji ne dolazi u obzir za pogon na željeznicama, na brodovima i inače. Jedino je nešto ugljena bolje kvalitete na Sardiniji. U novim provincijama je međutim Istra bogata ugljenom. I ona sada dolazi da spašava Italiju u jednom teškom momentu. Italija doduše nabavlja nešto ugljena u Njemačkoj, pa u Poljskoj i Rusiji. Ali moglo bi se dogoditi da u slučaju rata i sa tih strana bude onemogućeno snabdjevanje. U tom slučaju će Italija biti upućena isključivo na Istru i Sardiniju, zapravo najprije na Istru. Zato je pred nekoliko dana na inicijativu Mussolinija dekretom uspostavljeno jedno novo parastatalno poduzeće s imenom »Azienda Carboni Italiani« za iskorištavanje i koordiniranje rada u rudnicima na Raši u Istri (poduzeća »Arsac« i u rudnicima »Bacu Abis« na Sardiniji. Ta su dva poduzeća i ranije bila pod jednom upravom, ali se sada to stavlja pod državnu kontrolu, i vjerovatno to znači da će država dati veću potporu poduzeću, da bi se mogla povećati produkcija tih rudnika u ovom kritičnom momentu. Na Raši se, na primjer, nije nikako moglo proširiti rad zbog pomanjkanja kapitala i rudnici su se otpuštali, ma da je mogućnost iskopavanja bila velika, zato, jer se država nije mnogo interesovala do sada za istarski ugljen, kad je u inostranstvu mogla da ga dobije na nekim mjestima čak i jeftinije nego u Istri. Ali sad treba drugačije računati. Treba misliti na to, da mogu prestat i sasvim dobave iz vana. Zato je država osnovala to novo poduzeće.

Ugljenokopi na Labinštini oko Raše proizvodili su prošlih godina do 300 hiljada tona. Lanišnje godine dosegli su upravo tu cifru. To je vrijednost od 20 milijuna lira i to je već za državnu kasu važna cifra. Ali to nije puni potencijal tih rudnika. Računa se, da se već ove godine može proizvodnja povisiti na 500 hiljada do milijun tona, a s vremenom i više. Ti rudnici na Labinštini nisu maleni. Svake godine snabdjeva se u onom kanalu oko 1300 ladja ugljenom. To je poslije Genove (gdje brodovi dobivaju strani ugljen) najvažnija točka za brodski ugljen i jedina gdje se dobiva neuvezeni ugljen. U tim rudnicima radilo je ranije oko 2000 radnika, pa i više, a prošle godine broj radnika bio je tek 1500. Svakog radnog dana izvuče se 1300 tona ugljena. U rudnicima ima 17 km. električne željeznice. Puljski »Corriere Istriano« kaže, da će uskoro biti zaposleno svega oko 2500 radnika i činovnika. Daljnjih godina produkcija ugljena u Istri imala bi još više porasti.

Za labinske rudnike znade se, da imaju ugljena za 150 milijuna tona i rapidno se može povisiti proizvodnja na jedan milijun tona godišnje. Poduzeće ima sada posjed od preko hiljadu hektara, ali u posljednje vrijeme vrše se istraživanja na raznim stranama Istre, u Čičariji, pa na zapadnoj obali Istre i u okolici Trsta i traži se ugljen. Javlja nam s raznih strana Istre o velikim bušenjima misteriozne naravi. To je zapravo potraga za ugljenom. I same talijanske novine Trsta i Pule javljaju, da je već konstatovano, da se ugljena žila proteže od Ra-

IVAN MAMILOVIĆ IZ GOLCA UMRO U RIMSKOJ TAMNICI

Još jedna žrtva fašističkoga nasilja

Golac, augusta 1935. Prošle godine javili smo, kako su bili u našem selu uapšeni trojica naših mladića zbog svojih nacionalne svijesti. Među ovima bio je 19 godišnji Mamilović Ivan zvan Šimljov, on je bio osuđen na 3 godine robije, a ostala dvojica po 7 mjeseci. Mamilovića su bili poslali iz riječkih zatvora u Rim u zloglasni Regina Coeli. Svi smo mi mislili da se on još nalazi u tom zatvoru, ali dne 27 jula došli su

u naše selo karabinjeri iz Materije i javili njegovom ocu da mu je sin umro, i to još prošle godine u mjesecu augustu u zatvoru u Rimu. Kada je njegov otac čuo ovu vijest pao je u nesvijest, jer je u kući imao njega jedinog sina. Dakle 11 mjeseci što se nalazi u grobu, ili bog zna gdje, javljaju vlasti roditeljima o njegovoj smrti. Ova je vijest odjeknula bolno u čitavom našem kraju. Narod je ogorčen.

JUGOSLAVENSKA ZASTAVA NA LIPI USRED GOLCA

U selu je požar uništio pet kuća

Golac, augusta 1935. Ovdje je bilo uapšeno oko 80 osoba, što muških što ženskih, a i djece, i to zbog sljedećeg:

Dne 29 juna na dan Petrova osvanula je usred našeg sela na jednoj velikoj lipi jugoslavenska zastava. Zbog ovog događaja bili su mnogi uapšeni i pridržani u zatvoru u Bistrici 8 dana, te nakon toga pušteni svi na slobodu, osim dra. Juriševića Franje, koji je bio zadržan 14 dana. Istraga je bila bez rezultata.

Ali ovime nije svršila tortura našeg sela. Nastale su još veće muke. U noći između 16 i 17 jula planule su kuće petorici naših seljaka, te im je izgorjelo do temelja sve. Izgorjele su kuće seljacima Grdeviću Blažu, Grdeviću Ivanu, Grdeviću Antonu, Juriševiću Urbanu

i Maglici Adamu. Za požar naših kuća sumnjamo na jednog našeg izroda, i na nekoliko njegovih fašističkih kolega iz Podgrada, jer su oni tu noć bili kod spomenutog našeg izroda, te pijani cijelu noć galamili po našem selu. Ali mi ne smijemo da na njih bacamo krivnju, jer bi nam se dogodilo da bi, i kod opravdane sumnje, nevini morali da u zatvoru još više stradamo. Sumnja na ovog našeg izroda je tim veća, što se je on već više puta nama seljacima grozio, da će nam zapaliti kuće. Zbog toga čitavo selo bojkotira njegovu gostionu. Od petorice, kojima je izgorjela kuća nijedan nije bio osiguran, tako da je ovim paležem ovih pet familija za uvijek upropašteno. O ovom događaju ne vodi se upoće nikakva istraga.

Dva dekreta o imenovanju fašističnih komisarjev našim hranilnicam

Gorica, avgusta 1935. — (Agis). — Zadnja številka našega lista je prinela vest, da je imenovan za državnega komisarja Posojilnice in hranilnice v St. Vidu nad Vipavo Stanislav Pertot. Danes pa prinašamo prevod dekreta, ki se nanaša na to imenovanje. Poleg tega prinašamo tudi dekret s katerim je dobila hranilnica v Šmarjah (Gorica) posebnega likvidatorja namesto od članov izvoljenega likvidacijskega odbora. Ta dva dekreta je prinela »Gazzetta Ufficiale« z dne 27. julija t.l., katera prinašamo dobesedno:

Minister za kmetijstvo. — Na podlagi zakona z dne 6. julija 1932 št. 656 o ustroju podeželskih hranilnic, spremenjen z zakonom z dne 25. januarja 1934, št. 186; na podlagi pisma z dne 1. januarja 1935, št. 8915, s katerim ni. ekscelence prefekt v Gorici izraža nujnost razpustitve odbora Hranilnice in posojilnice v St. Vidu nad Vipavo in imenovanje državnega komisarja; uvidevši, da sedanje stanje posojilnice zahteva ta ukrep, odreja, da je odbor Hranilnice in posojilnice v St. Vidu nad Vipavo (Gorica) razpuščen in da je g. Sta-

nislav Pertotti imenovan za državnega komesarja iste z vsimi obveznostmi po členu 20. zakona z dne 6. januarja 1932, št. 656, spremenjenega z zakonom z dne 25. januarja 1934, št. 186. — Ta dekret bo objavljen v »Gazzetta Ufficiale«. — V Rimu, 13. julija 1935. Leto XIII Minister Rossoni.

Minister za kmetijstvo. — Na podlagi zakona z dne 6. januarja 1932, št. 656, spremenjen z zakonom dne 25. januarja 1934, št. 186. o ustroju podeželskih hranilnic; na podlagi pisma z dne 19. junija 1935, št. 9659 ni. ekscelence prefekta iz Gorice; uvidevajoč nujnost, da se likvidacija Posojilnice v Šmarjah (Gorica) izvrši hitro in v redu, odreja substitucijo likvidacijskega odbora, imenovanega od članov hranilnice v Šmarjah, in imenovanje likvidatorja iste v osebi cav. Giorgia Caloli Carrara z vsimi obveznostmi po imenovanih zakonih z dne 6. junija 1932, št. 656 in 25. januarja 1934, št. 186. — Ta dekret bo objavljen v »Gazzetta Ufficiale«. — Rim 13. julija 1935. — Minister Rossoni

BIJEG VOJNIH OBVEZANIKA IZ JULIJSKE KRAJINE IZ STRAHA PRED RATOM

Samo u Zagreb je do sada došao 61 emigrant

Zagreb, 15. augusta 1935. — Skoro živčne namirnice su poskupile, a vlast kupi žito po selima za vojsku i za oduzeto žito daje bonove. Naši ljudi, koji su i malo istaknuti kao svjesni narodnjaci, pod stalnom su policijskom paskom, a oni mladji su odmah u početku povučeni u vojsku, sasvim tim da njihova klasa nije još bila pozvana. Svi su oni bili odmah upućeni u logore za Abisiniiju, a mnogi su već i prevezeni u Afriku.

Sve te naše izbjeglice prihvata društvo »Istra« u Zagrebu, koje se brine da ih privremeno smjesti, tako da nisu barem prvih dana na ulici.

še sve do tršćanskog Krasa i da je otkriven na više strana odličan ugljen sa cirka 7300 kalorija.

Fašistička štampa veseli se na svoj način i likuje što je Istra postala tako važan faktor upravo sada, kad se Italija mora zbog »važnog historijskog momenta« emancipirati od inostranstva. To u neku ruku znači revolorizacija Istre u fašističkom smislu, i fašistička štampa misli, da će to djelovati i na dizanje klonulih i razočaranih duhova u Istri. Možda i jeste to sve u neku ruku u prilog fašističkoj Italiji u ovom momentu, kad je očaj Istre na vrhuncu. Dodje li do većih iskopavanja istarskog ugljena, pa makar i u ratne svrhe, smanjit će se donekle velik glad, koji u toj našoj zemlji sada vla-

da. I zbog toga nas mora ta stvar s istarskim ugljenom interesovati.

Ali ne samo zbog toga. Nas stvar interesuje i politički i zato je u prvom redu bilježimo. U talijanskom imperijalističkom planu do sada je Istra važila prvenstveno geografski, strateški i prestižno. Privredno je bila teret i muka za Italiju, a ovim momentom ona dolazi, da u talijanskom imperijalističkom planu ispunjava jednu privrednu prazninu i zato je važnija i vrijednija.

Smatra se za potrebno da to zabilježimo, makar bez upuštanja u šira razmatranja, jer to nije sporednog značenja. Naravno da ne sada kad se govori o nekim skorim obračunavanjima na sektoru Brenner—Trst između Italije i Njemačke (im)

Jugoslavenski senator Frangeš dao je ovih dana izjavu talijanskom listu »Lavoro fascista«. Senator Frangeš je oduševljen sporazumom između Italije i Jugoslavije. Govoreći o zaprekama koje postoje za taj sporazum nije spomenuo stanje našega naroda u Julijskoj Krajini...

SOČA-MATICA PROSLAVLJA 15-LETNICO OBSTOJA

Ljubljana, 11. avgusta 1935. (Agis). Soča-matica v Ljubljani obhaja 14. t. m. polnjestletnico svojega obstoja. Pred tolikimi leti so ustanovili društvo »Soča« prvi emigranti, ki so prišli hitro po vojni v Jugoslavijo. Z nepretrganim delom in vztrajnostjo se je društvo širilo in postalo središče — matica, ki je potem ustanovljala podružnice. V tem skromnem prostoru, ki je tako skopo omejen, ne moremo — navesti vsega plodonosnega dela, podati vsaj površno bilanco tega našega odličnega društva.

To svojo obilnico je »Soča« proslavila z lepo vrtno prireditvijo v nedeljo 11. t. m. na obsežnem in senčnatem vrtu Narodnega doma. Prostor so Sočani in člani ostalih emigrantskih kakor tudi nacionalnih organizacij povsem napolnili, kar je najlepši dokaz o velikem ugledu, ki ga uživa »Soča« v Ljubljani.

Prireditelj je otvoril prihod narodnih noš iz Istre in tržaške okolice na lepo okrašen oder, nakar je podpredsednik g. dr. Joahim Ražem povzel pozdravno besedo. Pozdravil je zastopnike številnih emigrantskih kot tudi domaših organizacij in sicer direktorja Zveze emigrantskih društev, »Istre« iz Zagreba, »Istra, Trst, Gorica« iz Beograda, »Novoga Sada, »Nanos« iz Maribora, »Soče« iz Celja, »Edinosti« iz Škofje Loke, »Kluba Primork iz Ljubljane, nadalje zastopnike »Sentjakobskega pevskega društva, oblasnega in krajevnega odbora Jadranskega Strazbe, društva »Tabor« ter pevskega društva »Krakovo Trnovo«. Pismeno čestitke pa so poslali Ljubljanski župan dr. Vladimir Ravnikar, Hubadova župa, Ljubljanski Zvon, in pevovalca Zorko Prolevec.

Govornik je nadalje v nekaj besedah opisal potnjestletno delovanje »Soče« njene cilje in namere ter zaključil z željo, da bi se ti čimprej dosegli. Za svoj govor je žel priznanje in odobravanje. V imenu Zveze emigrantskih društev je govoril član direktorja g. Mohorovičič, ki je v imenu Zveze »Soče« čestital. Nato je nastopila mala Majda z lepo priloznostno deklaracijo. Moški zbor »Krakovo-Trnovo«, ki se je »Sočinemu« povabilu odzval in spoinil četrto točko programa je nastupil z lepim izvajanjem treh pesmi: Na Adrio, O večerni uri, Fantovska. Vse tri pesmi posebno pa druga so med občinstvom izazvale priznanje. Sledil je program pevskega zboru društva »Tabor« pod vodstvom g. Venturini. Zapel je pet pesmi, ki jih je harmoniziral pevovalca sam in pi so občinstvo tako navdušilo, da je moral zbor zapeti še emigrantsko himno »Mi smo izgnanci« in Pozdrave. Pevski zbor »Tabor« je spet pokazal da ne popusti prav nič od začrtanega programa in priznanje moramo izročiti zlasti poštvovalnemu pevovalcu g. Venturini. Nastopil je še pevski zbor »Soče« ki je lepo izvajal pet pesmi. »Sočina« pevovalca g. Rožana je prejel v priznanje za svoj trud lep šop rož, zbor pa buren aplavz. Kod sedma in zadnja točka sporeda je bilo izvajanje »buzijskega narodnega kola, ki se go plesali člani in članice »Soče« ob zvekih pristne istarske godbe in v postih narodnih nošah. Zbudili so veliko zanimanje, na koncu pa lepo priznanje. Po sporedu se je razvila prosta zabava s sročolovom in šalijo pošto s godbo in plesom. Celotna prireditelj je bila v vsakem pogledu dobro organizirana in je lepo izpadla, kar gre posebna hvala prirediteljem odseku.

PRETPLATNICI

list mora da izlazi na 4 stranice, jer mislimo da je bolje produžiti život listu makar i na četiri stranice, nego da list propadne sasvim. Kada bi međutim svi pretplatnici vršili tačno svoju dužnost list bi mogao da izlazi kao i do sada, ali ako ovako potraje još nekoliko vremena bojimo se da će list nepovratno propasti. Ne treba da ističemo štetu koja bi time nastala, jer je ovaj list još jedini glas koji javlja svijetu očajno stanje našega naroda u Julijskoj Krajini.

Ako dozvolimo da ovaj naš list propadne, to će bit najveća sramota svih nas — cijele emigracije — a u prvom redu onih, koji su primali list, a nisu ga plaćali.

ČUDNO POSTOPANJE KARABINERSKEGA BRIGADIRJA

Ukazi sneti italijansko trikoloro!

Reka, avgusta 1935. (Agis). — Kakor vsako leto so imeli tudi letos v Hrušici v Brkinih opasilo. Ob tej priliki so razobesili na cerkvenem stolpu italijansko zastavo, kakor zahteva fašistični bonton ob vsaki svečanosti. Tedaj pa je prihitel karabinerski brigadir in zahteval od prirediteljev da morajo nemudoma sneti s stoplja zastavo, češ, da niso vredni, da razobesijo italijansko zastavo, ker bežijo vsi fantje, ki bi morali v Abisiniijo v Jugoslavijo! Ubogi naši ljudje, res ne morejo nikoli vedeti, kako pametno mislijo »ta višji«!

POTSEKRETER FAŠISTIČKE STRANKE MARPICI SJEČA SE GORKO NA LEGIONARSKI PORAZ NA KRKU

U milanskom listu »Corriere della sera« od 7 augusta izišao je na literarnoj stranici jedan feljton pod naslovom »Medea« od Artura Marpicatija, vicesekretara fašističke stranke i tajnika kraljevske Akademije, koji je u svoje vrijeme bio s Danuncijem na Rijeci. On opisuje Medveju između Rijeke i Opatije, tamo se je valjda kupao i iznosi što sve vidi odatle. On odatle vidi i »Krk, tu gorku uspomenu legionara... On zna što time hoće da kaže: sjeća se kako su Danuncijevi legionari žalosno prošili, kad su htjeli osvajati Krk. Bio je, valjda, i on među njima.

KAKO BEČ GLEDA NA TALIJANSKO-JUGOSLAVENSKE ODNOSI U OVOM MOMENTU

Bečki list »Wiener Zeitung« od 10. avgusta, donosi članak, u kome se najprije ističe da je u svima evropskim prestolnicama Dunavski pakt postao ponovo predmet diskusije i da je inicijativa za ženevski pretsedjanje ovog pitanja potekla vjerovatno iz Pariza.

U članku se dalje kaže da je g. Mussolini uprkos velikoj zaposlenosti zbog abehinskog pitanja nedavno primio u audijenciju jugoslovenskog poslanika u Rimu. Ova audijencija pala je u oči i živo se komentariše, ma da je službeni Rim prikazuje kao jedan normalan diplomatski akt. Odnosi između Italije i Jugoslavije poslije svršetka svjetskog rata pa sve do nedavno nisu bili najbolji, uprkos Neptunskoj konvenciji i raznim drugim ugovorima — kaže bečki list. — Plavi Jadran i ugovori o miru stvarali su stalnu nelagodnost. Međutim, otkako je prijateljstvo između Italije i Francuske postalo iskrenije, povećani su i naponi da se po mogućstvu izglade nesuglasice između Italije i Jugoslavije.

Do italijansko-jugoslovenske diskusije, koja je bila predviđena već prije dužeg vremena, nije došlo sve do danas zbog objektivnih teškoća, kao što to kaže poznatiji Prager Presse. Interesi Italije, da se postigne sporazum sa Jugoslavijom, evidentni su s obzirom na sadašnju diplomatsku situaciju. »Objektivne teškoće« u tom pogledu nalaze se, prema našem mišljenju, svakako samo u unutrašnjem političkom razvoju Jugoslavije. Tamo je nastupio veliki politički preokret, koji je postavio na prvo mjesto pažnje probleme države.

Tako piše »Wiener Zeitung« na zaključuje, da se čuje da su u posljednje vrijeme privredne veze između Jugoslavije i Italije postale intenzivnije. Veća privredna saradnja u smislu Rimskih protokola stvarno bi doprinijela i političkom saniranju u Podunavlju. Izlišno je govoriti o tome da bi potpuni sporazum između Rima i Beograda bio i garancija za brže zaključenje Dunavskog pakta — kaže »Wiener Zeitung«.

Bečki list »Reichspost«, od 10. avgusta, u dopisu svog saradnika iz Rima javlja da u talijanskoj prestolnici uvjeravaju da je posljednja audijencija jugoslovenskog poslanika u Rimu kod g. Mussolinija imala za predmet pitanje daljeg zbliženja između Italije i Jugoslavije. Ova audijencija služila je naročito pripremanja već odavno projektovanog sastanka pretsjednika jugoslovenske vlade g. dra Stojadinovića sa talijanskim potsekretarom g. Suvičem, odnosno sa g. Mussolinijem. Ovaj sastanak na talijanskoj teritoriji dobio bi i u očima rimskih političara ne samo simpotatičku važnost, već bi odmah poslužio i slobodnoj diskusiji o svima nereguliranim pitanjima Podunavlja i Jadrana.

Bečki list »Neues Wiener Tagblatt« od 11. avgusta javlja da će pretsjednik jugoslovenske vlade g. dr. Stojadinović poslije konferencije Male antante, koja će se održati 29. avgusta na Bledu, otputovati u Pariz i London, gdje će voditi razgovore sa francuskim i engleskim državniciima. Da li će g. dr. Stojadinović na svome povratku iz Pariza i Londona posjetiti i Rim, to se još ne zna.

ZAŠTO FRANCUZI ŽELE IZMIRENJE IZMEDJU JUGOSLAVIJE I ITALIJE

Veliki pariski list »Journal« od 10. avgusta, pišući o odnosima između Italije i Jugoslavije kaže da ne postoji više ratna opasnost između ove dvije države. List je mišljenja da ovakav razvoj stvari treba pozdraviti. Minulih godina, suparništvo Jugoslavije i Italije dovelo je stalno Francusku u težak položaj. Njena vjernost prema Jugoslaviji nije joj dozvoljavala da se približi Italiji. Velika je zasluga francuske diplomacije, što joj je uspjelo da ublaži neprijateljstvo između Rima i Beograda. Samo je tako moglo da dodje do francusko-talijanskog zbliženja. U svome govoru u Milanu, održanom 6. oktobra 1934. god., Mussolini je bio pružio ruku Jugoslaviji. Ali, još je bilo oblaka, koji su zamaćivali horizont. Njih je nestalo tek 15. marta ove godine kada je novi talijanski ministar u Beogradu g. Viola di Campalto izjavio svedano Knezu Pavlu, predajući mu akreditivna pisma: »Italija nema namjere da ugrožava razvoj i teritorijalni integritet Jugoslavije«.

Ovo svakako treba podvući, jer bi suprotnosti između Rima i Beograda ometale učvršćenje mira u Srednjoj Evropi. Pregovori, koji se već petnaest godina vode radi obezbjeđenja nezavisnosti Austrije samo zato nisu uspjeli što postoje razmirice između država nasljednica Dvojne monarhije. Tako je na primjer došlo do nacističkog puča od 25. jula 1934. Događaj je istina mnogima otvorio oči. Počelo se razmišljati o sklapanju jednog Dunavskog pakta, ali se je izgubio mnogo vremena. Međutim, izgleda da se vode ozbiljni pregovori već nekoliko dana, što bi bio dokaz da se Duce ipak ne nalazi pod isključivom hipnozom Afrike. Treba poželjeti, da se stvari što prije privedu kraju. Inače, Njemačka će se koristiti odlaganjem, a mir će biti ugrožen.

SENATOR FRANGEŠ O PRIJATELJSTVU IZMEDJU JUGOSLAVIJE I ITALIJE

Jedna izjava jugoslovenskog senatora rimskom listu »Lavoro Fascista«

Jugoslovenski senator dr. Oton Frangeš već je i do sada davao izjave talijanskoj štampi, ako se ne varamo, upravo rimskom listu »Lavoro Fascista«. On je iznio o Podunavskom pitanju mišljenja, koja su bila u Italiji primljena simpatično.

I sad pred nekoliko dana senator Frangeš dao je listu »Lavoro Fascista« jednu izjavu, koja je u glavnom privrednog karaktera, ali je uvod politički. Za to je ta izjava naišla na velik odjek u fašističkoj štampi. Svi talijanski listovi prenijeli su tu izjavu senatora Frangeša u cjelosti ili u izvrtku, naglašujući naročito politički dio te izjave. I strana štampa je prenijela izvatke iz te izjave ističući, da je ta izjava navodno znak talijansko-jugoslovenskog zbliženja... Jugoslovenska štampa nije se međutim osvrta na tu izjavu, nego je par listova (»Morgenblatt«, »Obzor«, »Primorske Novine«) donijelo vrlo kratki izvadak iz privrednog dijela izjave.

»Lavoro Fascista« od 8. avgusta donosi tu izjavu pod naslovom »Talijansko-jugoslovenski odnosi. — Mogućnost sporazuma na političkom i ekonomskom polju«. — Rimski list piše:

»Senator Oton Frangeš, ugledna jugoslovenska politička ličnost, bio je toliko ljubazan, da je našem listu dao ove važne izjave o talijansko-jugoslovenskim odnosima:

»Jugoslavija, zajedno sa državama, koje su s njome udružene u Maloj antanti i Balkanskom sporazumu, primila je sa velikom simpatijom i zadovoljstvom izjave, koje je novi talijanski ministar dao 15. marta prilikom podnošenja akreditivnih pisama jugoslovenskom Knezu Namjesniku. Grof Viola izjavio je, da Italija ne gaji nikakve neprijateljske namjere prema Jugoslaviji i da nema namjeru da sprečava njen razvoj niti da stvara smetnje njenom teritorijalnom integritetu. Jedna takva izjava, zajedno sa komentarom koji je slijedio u beogradskoj »Pravdi« dovodi do onog objašnjenja odnosa između dvije države, koje su ozbiljni jugoslovenski političari odavno željeli i koji će u budućnosti morati da budu osnov zajedničke spoljne politike. Uostalom za postignuće jednog takvog cilja niko, sa jugoslovenske strane nije bio toliko doprineo, koliko neprežaljeni

Kralj Aleksandar, čije namjere u pravcu prijateljskih odnosa prema Italiji prelazahu i samu, gore citiranu izjavu. Da podli maršelleski atentat nije presjekao planove Kralja Aleksandra, mi bi sigurno došli do još značajnijeg zbliženja između Jugoslavije i Italije. Ne smijemo zaboraviti i zasluge bivšeg talijanskog ministra u Beogradu g. Gallia, kao ni zasluge bivšeg jugoslovenskog ministra spoljnih poslova g. Jevtića, koji ni u najtežim prilikama nije nikad izgubio iz vida zbliženje sa Italijom. Mi možemo pravilno da ocijenimo uspjeh, kojim je krunisana ova akcija samo onda, ako se sjetimo da su godinama i godinama, odgovorni ministri i diplomate od karijere bili uvjereni, da je oružje jedino sredstvo kojim se mogu likvidirati neriješena pitanja između Italije i Jugoslavije. Mi dakle moramo da budemo naročito zahvalni onim političkim ljudima dviju zemalja, koji su otklonili opasnost jednog sukoba i prokrijili puteve prijateljskog razumijevanja u pitanju još otvorenih problema«.

Senator Frangeš zatim iznosi privredne odnose između Italije i Jugoslavije.

KAKO JE »PRAGER PRESSE« SHVATIO IZJAVU SENATORA FRANGEŠA.

Osobitu pažnju posvećuje izjavi senatora Frangeša »Prager Presse«, Benešov organ, koji je donosi u većem izvodu sa posebnim komentarom.

U komentaru, datiranom iz Rima, ističe da su dugogodišnji odnosi između Rima i Beograda u prvim mjesecima ove godine pokazali poboljšanje, koje je kod prijatelja sporazuma između obadviju jadranskih susjednih država izazvalo dobro raspoloženje, tim veće, što su nastojanja odgovornih političara kako Italije, tako Jugoslavije jasno i nedvoumno uperena u pravcu smirenja i promicanja suradnje. Talijansko-jugoslovenski pregovori, koji se već dugo vremena predviđaju, nisu nažalost još mogli biti poodeni. Da Italija ipak radi na planu za konkretno zbliženje i trajni sporazum sa Jugoslavijom, razabire se iz nedavne izjave, koju je Mussolini dao o tom pitanju grčkom generalu Kondilisu. U toliko je simpatičniji glas, koji dolazi iz Beograda i jasno traži ubrzan rad na jugoslovensko-talijanskom približenju. Tako piše »Prager Presse«.

PRIJATELJSTVO I PITANJE JUGOSLAVENA POD ITALIJOM REVIZIJA UGOVORA ?

Poznata beogradska revija »Javnost«, koja izlazi u redakciji Nika Bartulovića, donosi u broju 29 od 3. avgusta opširan članak iz pera dra Julija Mogana uglednog pravnika iz Zagreba. Dr. Mogan ovako započinje svoj članak:

»U martu ove godine nastala je promjena na mjestu talijanskog poslanika poslanika na našem dvoru. G. Viola di Campalto nastupio je svoje novo mjesto, te je 15. marta o. g. pozdravljajući Kneza-Namjesnika rekao riječi, koje je sva jugoslovenska javnost saslušala velikim interesom.

Strana je štampa, osim talijanske i naše, u veliko komentirala taj pozdrav i odgovor Kneza-Namjesnika. Pariški »Temps« od 29. III o. g. govori o »un document d'une portee capitale« i »un fait d'une importance capitale«.

No još god. 1923 sklopljen je u Rimu, a 24. marta 1924 ratificiran je između naše države i Italije pakt »prijateljstva i srdačne suradnje«, pa ipak su taj događaj i taj pakt ostali bez ikakva odjeka i utjecaja kod nas, a razumije se, isto i u Italiji. A ipak u tom je paktu implicite u članu 1. priznat integritet naše države i ugovorena »srdačna suradnja u održavanju poretka utvrdjenoga ugovorima o miru, kao i u poštovanju i izvršavanju obaveza utvrdjenih u navedenim ugovorima«.

Zašto je onda taj pakt jedva odjeknuo u našoj javnosti, a zašto se i sada jedva zabilježila ponovna ponuda naše zapadne susjede. Ne treba nam zaboraviti, da je Mussolini u svom milanskom govoru prošlog oktobra jedamput već slično bio rekao. Zašto dakle? Bilo je za to više razloga.

Baš zato, jer želimo, da najnoviji stav g. Mussolinia ne ostane bez reperkusije, nego da srdačno prihvatimo pruženu nam desnicu, treba da jasno kažemo što mislimo i osjećamo, da zbliženja dodje do prijateljstva između nas i naše susjede, što će biti blagotvorno i za nas i za njih. A sve, što nas boli, ne samo da nije pravo, nego nije Italiji niti potrebno niti korisno. Naprotiv, sporazum i prijateljstvo donijet će i njoj i nama velike koristi.

Naši odnosi spram Italije osnivaju se u glavnom na rapalskom ugovoru od 12. novembra 1920. na konvencijama st. margeritskim od 23. oktobra 1922, kojima se zapravo izvršuje rapalski ugovor, i na netunskim konvencijama od 20. jula 1925.«

Dr Julije Mogan ovdje počinje da iznosi sve ono što se može uzeti kao razlog diferencija i razmišljanja između Italije i Jugoslavije. Najprije iznosi neke važne momente iz diplomatskih odnosa Italije i Jugoslavije, a zatim opširno upoređuje, ono što je bitno, stanje Talijana u Dalmaciji i Jugoslovena u Julijskoj Krajini. Pisac iznosi detaljno privilegovani položaj Talijana u Dalmaciji, njihovo školstvo, njihov slobodan kulturni i politički život, citira paragrafe ugovora, koji im to omogućuju itd., a zatim iznosi ono što je najkarakterističnije iz situacije Jugoslavena pod Italijom. S mnogo razumijevanja i osjećaja pisac piše o tragičnom životu našega naroda u Julijskoj Krajini, osvvrće se naročito na školstvo, promjenu prezimena i ostale detalje. Na koncu kaže:

»Mi svi želimo što srdačnije odnose s Italijom. Upućeni smo jedni na druge. Velika korist očita je za obje strane. No za srdačne odnose treba stvoriti i pretpostavke. Prilike stvorene uredbama, koje sam gore citirao, nesnosne su. Rapalski ugovor, poimence čl. 7, margaretske konvencije, i to naročito čl. 55 konvencije o općim sporazumima, te netunske konvencije, treba podvrći reviziji i pravično promijeniti, a našim brojnim sunarodnjacima u Italiji dati barem ona prava, što ih uživaju rijetki Talijani u našoj državi.

7. aprila o. g. izjavio je talijanski poslanik na našem dvoru u jednom intervju-u:

»Gosp. Mussolini želi da postigne trajan sporazum s Jugoslavijom. U tom cilju morat će se najprije uređiti sporna pitanja, u koliko ih ima. Većinom su to zaključeni sporazumi, koji su sticajem okolnosti ostali.«

Citiram te riječi, da se vidi, da je i po mišljenju predstavnika Kraljevine Italije u našoj državi za trajan sporazum nužno, da se najprije urede neka sporna pitanja. Gosp. grof Viola di Campalto nastavlja doduše tim, da su to većinom sporazumi, koji se sticajem prilika nijesu oživotvorili, no u toj je riječi sadržano i to, da to nijesu sva sporna pitanja. Imade tu i takvih pitanja, koja su na papiru doduše nesporna, no u životu su postala nesnosna i nemoguća. Svrha je ovim razlaganjima, da baš na ta pitanja skrenem pažnju u cilju polučivanja onoga, što žele g. Mussolini i Italija, a želi i citava Jugoslavija — sporazum, prijateljstvo i suradnja između nas i Italije.«

POSREDOVANJE POSLANIKA DUČIĆA PRI MUSSOLINIJU ZARADI POSPEŠEVANJA TRGOVINSKIH POGAJANJ Z ITALIJO

»Jutro« poroča:

Rim, 13. avgusta. Obisk jugoslovenskega poslanika u Rimu Jovana Dučića pretekli teden pri Mussoliniju je dal povod za razne domneve in napačna tolmačenja, ki niso v nobeni zvezi z resnično vsebino razgovora. Kakor se doznavja iz verodostojnega vira, je imel Dučić obisk pri Mussoliniju izključno namen doseči, da bi se za jesen določena italijansko-jugoslovenska gospodarska pogajanja pričela prej, morda še v tem mesecu ali pa v začetku septembra. Akcija poslanika Dučića za pospeševanje trgovinskih pogajanj je utemeljena predvsem zaradi kočljivega položaja jugoslovenskega izvoza, ki je bil močno prizadet zaradi italijanskega kontingentiranja ob pričetku leta, vsled česar je nujno potrebna primerna ureditev trgovinskih odnošajev med obema državama. Ker pa ne gre samo za revizijo posameznih postavk, temveč za radikalno obnovo celotne podlage italijansko-jugoslovenskih gospodarskih odnošajev, je težko verjeti, da bi se gospodarska pogajanja mogla pričeti prej, preden ne bodo povsem zaključena potrebna pripravljajna dela. Resnica pa je, da se kaže v obeh državah volja priti čimprej do zadovoljlitve rešitve.

Ker bo poslanik Dučić v kratkem odputoval v Beograd, se more smatrati, da ni razpravljajl z Mussolinijem samo o gospodarskih zadevah, temveč tudi o političnih. V merodajnih krogih poudarjajo, da je bil razgovor med jugoslovenskim poslanikom in italijanskim ministrskim predsednikom zelo prisrčen in da je trajal celo uro.

Forsira se prijateljstvo izmedju Italije i Jugoslavije na športskom polju.

Plivačke utakmice u Ljubljani i Trstu, a nogometne u Rimu.

Dnevni listovi javljaju: 14 i 15. o. mj. održava se u Ljubljani u plivaštu »Ilirije«, a u priredbi Jugoslovenskog plivačkog saveza iz Zagreba, prva međudržavna plivačka utakmica Italija—Jugoslavija, ali samo za ženske.

Za međudržavnu plivačku utakmicu Jugoslavije i Italije u Ljubljani 14 i 15. o. mj. osnovan je počasni odbor. Pokrovitelji priredbe je ministar fizičkog vaspitanja naroda g. Komnenović. Članovi počasnog odbora su izabrani odličnici, među njima i talijanski poslanik u Beogradu g. De Viola, generalni konzul iz Zagreba g. Carlo Umilt, ljubljanski konzul, pa ban Dravske banovine dr. Puc, gradonačelnik Ljubljane i generali.

Utakmica u Trstu.

Utakmica splitskog »Jadrana« i tršćanske »Unione Sportiva« u Trstu odgođena je na 19 i 20. o. mj. radi ovog dvoboja u Ljubljani. Naime oba ta vodeća kluba daju svoje članice u reprezentaciju, pa žele da ih imaju i na važnom međuklupskom dvoboju.

Nogometna utakmica u Rimu.

Fašistički listovi »Il Piccolo«, »Lavoro Fascista« i drugi listovi od 9 i 10. avgusta prenose iz jugoslovenskih listova vijest, da je talijanski nogometni klub »Roma« pozvao Beogradsku »Jugoslaviju« na jednu nogometnu utakmicu, koja ima da se održi u Rimu 1. septembra.

Pisanje »Vremena«.

Ovom prilikom piše beogradska »Vrijeme«, da je za »Jugoslaviju« velika čast, da je pozvana u goste od tako odličnog kluba. Tim više što ovaj poziv dolazi u času, kad su uspostavljeni sportski odnosi između Italije i Jugoslavije. »Vreme« se raduje, što će sportisti obiju zemalja imati prilike, da i sa svoje strane doprinesu skromni udio na poboljšanju odnosa između Italije i Jugoslavije.

DRUGA URBANIJEVA KNJIGA O JUGOSLAVENSKIM PISCIMA

Kod Schönfelda u Zadru ima za koji dan da izadje druga knjiga Umberta Urbanija »Scrittori jugoslavi«. Ta knjiga izlazi u kolekciji »Collezione di studi slavi«. Poznato je, da je Urbani pred sedam osam godina štampao pod tim naslovom prvu knjigu svojih članaka o jugoslovenskim piscima. Ovoj je drugoj knjizi napisao predgovor prof. Umberto Cronia, i u tom predgovoru kaže, da bi se knjiga zapravo morala zvati »Refleksi, odjeci ili svijetla Italije u jugoslovenskim piscima«, jer je Urbani svoje napise tako udesio, da je u svakom obrađenom jugoslovenskom piscu tražio talijanske utjecaje i to mu je uspjelo, pa je zato ta knjiga važna u smislu veličine i upliva talijanskog duha... Ako je tako, onda bi s jugoslovenskog stajališta ta knjiga bila prije neki minus nego dobitak. U toj je knjizi govora o Trešiću-Pavičiću, Boži Lovriću, Prešernu, Subotiću, Angelinoviću, Aškercu, Gradniku, Zupaniću, Cankaru, Crnjanskom, Krležu, Glumcu itd.

Na koji način Zadranjci demonstriraju protiv fašizma

BESPRIZORNI NA ZADARSKIM ULICAMA

Zadarski »San Marco« se na jednoj cijeloj koloni pozabavio pisanjem zadarskih uličara, koji da su »bič ulice« (flagellum viae). Do sada je uvijek taj »San Marco« pisao o balilama, mladim Talijankama i dječjim kolonijama, i isticao je kako je u Zadru i lijepo i dobro, a to lijepo i dobro da se najbolje opaža na djeci.

Medjutim, sada mora »San Marco« da piše o zadarskoj djeci — koja da su raspuštena. Navodno kako ta djeca krađu vojnicima bicikle, kako zagaduju ulice »poput mačaka«, vršeći sve tjelesne potrebe i u najprometnijim ulicama.

Još gore: ta djeca napadaju i stražare. Tako, veli »San Marco« prošle srijede je jedan stražar htio uhapsiti jednoga od tih besprizornih, ali taj je utekao na jedno stablo, a njegovi drugovi su napali kammenjem stražara i tako ga spriječili u vršenju svoje dužnosti. A gradjani su na strani djece. Jer »San Marco« se luži »kako niti jedan prolaznik nije htio ni migom pokazati toj dječurliji da se to ne smije raditi, pa se dječurlija osjeća potpomognuta od gradjanstva u optiranju zakonu.

»San Marco« zaključuje pozivom na gradjanstvo da pomogne vlast u vršenju svoje dužnosti, pa veli: — Dobromislit ću kukavcima poručujući da se otmuost i neutralnost gradjanina pred uličarima koji zagaduju, ruše, devastiraju nazivlje malodušnost (pusillanimita), a malodušnost nije sigurno fašistička krepost.

Tako »San Marco«, a iz toga proizlazi, logički, slijedeće:

U Zadru je zlo, jer dječurlija preotimlje maha samo onda kada je država ili grad u očajnom stanju i u rasulu (primjer: besprizorni u Rusiji iza rata; huligani u Chicagu). Još nešto: u Zadru su Zadranjci protiv vlasti, jer jedino se na taj način može tumaćiti pomoć koju gradjani pružaju djeci u borbi protiv vlasti. To je još jedini mogući način da se demonstrira protiv fašizma, pa Zadranjci na taj način, pomažući djecu u borbi protiv vlasti, iskazuju svoje nezadovoljstvo, ako hoćemo i »malodušnost koja sigurno nije fašistička krepost«, kako je to nehotice izmaklo »San Marcu«.

NAPADAJ NA NJEMAČKOG NAUČENJAKA JOSEFA MÄRZA ZBOG KNJIGE O SLAVENSTVU JADRANA

U zadarskom »San Marco« od 7 o. mj. izišao je napadaj na njemačkog naučenjaka Josefa Märza, koji je napisao knjigu »Die Adria Frages«, o kojoj je »Istra« pisala. »San Marco« negira Märzu naučnu vrijednost, čak i svaku inteligenciju... Da je on inteligentna osoba, kaže »San Marco«, ne bi se upustio u takvo naučno falsifikovanje. On je hipokrita, on manipulira s historijom, geografijom, ekonomijom tako kako njemu konvenira da blizveo svoju apsurdnu zadaću. To i još mnoge druge pogrdne, pune bijesa, baca zadarski list na Märza. I na koncu prijeti njemačkom naučenjaku, da se Italije ne tiče ni njegova knjiga niti knjige svih ostalih naučenjaka svijeta, jer je Italija danas na putu da zauzme snagu i da postane imperijski slavna.

Svakako ovaj napadaj na Märza, čije je djelo naišlo na odobravanje i priznanje u objektivnim krugovima, pokazuje, kako je to djelo porazno za Italiju i kakva je vrijednost toga djela za nas.

PROPAGANDNA FAŠISTIČKA PUTOVANJA U JUGOSLAVENSKU DALMACIJU

U »Popolo di Trieste« opisuje jedan turista put s ladjom Francesco Morosini iz Trsta u Dalmaciju i Grčku i naglašuje propagandni karakter takvih putovanja u »rimski Split« i »talijanski Dubrovnik«. Pisac govori o velikom artističkom bogatstvu, koje Talijani posjeduju u Istri i Dalmaciji...

DALMATINSKI ZNAK S LEOPARDOVIM GLAVAMA ZA PUTOVANJE U ZADAR.

Već je organizovan peti veliki izlet iz Trsta i Istre u Zadar velikim prekomorskim parobrodom Conte Verde. Ta putovanja imaju propagandni karakter s obzirom na »neoslobodjenu« Dalmaciju. Ta putovanja organizuje »Società Dalmatica«, koju tvore »neoslobodjeni Dalmatinci«. Sad novine javljaju, da je za ta putovanja određen naročiti znak, koji se sastoji od triju leopardovih glava na plavom polju. Taj se znak mora nositi na vidnom mjestu i u znak propagande za Dalmaciju.

PET MJESTA ZA »NEOSLOBODJENE« DALMATINCE U KONVIKTU U FANU.

»Piccolo« od 3 jula javlja, da je konvikt »Nolfe« u Fanu (Italija) raspisao natječaj za pet mjesta i to za dječake »s istočne jadranske obale, koji kane polaziti srednju školu«. Dokumenti moraju sadržavati medju ostalim, ako dječak nije optant za Italiju, jedno uvjerenje talijanskog konzula »o talijanskom porijeklu porodice natjecatelja i o talijanskim osjećajima porodice«. Ova je klauzula vrlo karakteristična, jer se ovdje javno predaje talijanskom konzulu u Splitu, Krku ili Dubrovniku, jedina funkcija, koja je u protivnosti s diplomatskim utanačenjima.

ANTIUGOSLAVENSKJE DEMOSTRACIJE U BELOM NA CRESU SA LAVOM SV. MARKA

Demonstracije kao odgovor na Krčki dan

Cres, augusta 1935. — Selo Beli na Cresu, na Velim vratima prema Krku, doživjelo je veliku »čast«. Venecija mu je darovala lava sv. Marka. Odmah na početku treba napomenuti da Beli ima oko 200 kuća i oko 800 stanovnika, a od toga niti jednoga Talijana, dakle je to čisto naše selo (1910 bio je u selu 761 stanovnik, a od tih samo 1 Talijan — žandar). Da se vidi čisto slavenski karakter tog sela spominjemo i zaselke oko Belog koji se zovu: Crkveni, Dol, Ivanje, Jedro, Konec, Niska, Petričevići, Poljane, Polje, Srednji, Stepići, Vazminec i t. d. Ali budući da je to naše selo najbliže Krku, izabrano je za antiugoslavenjske demonstracije, koje su vršene u subotu, 3 o. mj. Taj dan je izabran radi toga što se sutradan na Krku priredjivao Krčki dan sa narodnom pjesmom, narodnim nošnjama, sopilama i narodnim plesom.

Lava sv. Marka darovao je odbor »Dante Alighieri« iz Venecije, ali ne originalnog starog, već je taj odbor dao iskljesiti za Beli novoga lava. Toga dana došli su u Beli predstavnici »Dante Alighieri« iz Venecije, predstavnici mletačkog gradonačelnika, »Azzuri di Dalmazia« itd. Gradonačelnika Venecije zastupao je advokat Amedeo Massari, predsjednik »Dante Alighieri« iz Venecije, potpredsjednik Max Rava, Italo Saur, sin Nazaria Saura, Panzini, član Akademije, Alvare Morosetti, predstavnik »Dalmatinskih plavih« itd., a svoje predstavnike su poslali senatori Chersi, Dudan, Salata, Orsi, Messedaglia, Morpurgo; poslanici Gray, Cobolli-Gigli, Felicioni, predsjednik »Dante Alighieri«, comm. Garioni, predsjednik pokrajine Venecije i drugi.

Selo je bilo okićeno zastavama i zelenilom, što su učinili fašisti. Na trgu sred mjesta postavljen je i otkriven spomenik, i tom prigodom su održani govori protiv »neprijatelja s istoka« i manifestiralo se za »talijansku Dalmaciju«.

Prvi je govorio predstavnik »Dante Alighieri« i zastupnik gradonačelnika Venecije advokat Amedeo Massari, koji je, medju ostalim, rekao:

KONKORDAT I JUGOSLAVENSKO-TALIJANSKI ODNOSI

Povodom zaključenja konkordata izmedju Jugoslavije i Vatikana piše u praškoj političkoj reviji na francuskom jeziku »L'Europe centrale« g. Charles Loiseau i ovo:

»Zaključenje konkordata od važnosti je i zbog odnosa Jugoslavije prema Italiji. Za vrijeme kada je postojao latentan sukob izmedju Italije i Jugoslavije, moglo se smatrati da Sveta Stolica pokazuje malo volje za potpisivanje službenog sporazuma sa Beogradom iz razloga, da ne bi učinila nešto protiv intencija g. Mussolinija. Danas Italija ima važnije brige nego da ističe važnost svoga ranijeg prava na Jadransko more i Primorje. Za Vatikan je važno, naročito sada pri početku nove vlade u Jugoslaviji, da ne izgleda kao da pomaže političko-religiozni separatizam, koji odbija da iskreno prihvati princip nacionalnog jedinstva. Rimski Kurija prestala je da sumnja na Malu antant, izgleda čak da je počela da pokazuje neku simpatiju, zaključenjem konkordata sa Jugoslavijom. Može se očekivati da je za nju bolje i da će više koristi imati od ove serije sporazuma, nego od predusretljivosti prema g. Hitleru, koju je dosada pokazivala.«

Pariski list »La Liberté« piše: Poznato je da su Vatikan i Kvirinal već odavno imali izvjesna predubjedjenja prema bivšoj trojedinj kraljevini. Izgleda da je Mussolini želio raspad svoga susjeda. Govorilo se jedno vrijeme o nekoj katoličkoj državi, središtu Evrope, koja bi pored Austrije i Madjarske obuhvatala i Sloveniju, Hrvate i Dalmatince. Sa pravom ili pogrešno sporost pregovora pripisivala se uticaju ovih tendencija. Ali, Italija ima sada drugih briga. Afrika je sve više privlačila. S druge strane, ona se uvjerila da susjedna zemlja ima nesavladivu želju za životom. Realista Duce se je poklonio pred činjenicama. Odrješujući se da potpomaže političke i religiozne intrige, prestajući da se poziva na staru venecijsku hipoteku nad Dalmacijom i Jadranskim morem, on je bez oklijevanja priznao princip jugoslovenskog jedinstva.

Jezična asimilacija stvara školovane analfabete

Vjera i materinski jezik

U Beču izlazi list »Werkblätter des Bonifatiuswerkes in Oesterreich«, koji se bavi isključivo životom Nijemaca u inostranstvu, to znači izvan Njemačke i Austrije, s naročitim obzirom na vjeronauk i materinski jezik. (List se naručuje kod »Bonifatiuswerk Wien, 8, Habsburgergasse 7). U tom listu izlaze često izvještaji o stanju Nijemaca u Jugoslaviji s obzirom na katehezu i jezik.

U jednom od posljednjih brojeva taj list donosi članak pod naslovom »Religija i materinski jezik«, koji je aktuelan naročito s obzirom na stanje Jugoslavije pod Italijom. U tom je članku rečeno medju ostalim i ovo:

»Crkva treba jezik, koji znađe da zgrabi osjećaj, jezik kojim se može uplivisati na volju. Tim zahtjevima crkve može da udovolji samo materinski jezik. Nikada nije moguće to postići u tuđem jeziku, koji je nekeome narodu narinut protiv njegove volje. Vrlo vrijedno dijete može u južnotiroloj školi toliko napredovati da razumije jednostavnu talijansku pripovijest, i ako pojedinih riječi uopće ne razumije ili ih samo na polovicu razumije. Ali i najdarovitiji ostaju samo na površini. Tuđi jezik ne ide od srca k srcu.

I ako ima crkva u Južnom Tirolu još njemačku službu božju i dva puta na tjedan njemački kršćanski nauk, njoj je

»Lav svetog Marka je simbol snage i ideje jedne države... Serenissima i narod istočne obale Jadrana su usko povezani. Tu vezu svjedoče grandiozna umjetnička djela koja je Venecija podigla tamo gdje je proširila svoje gospodstvo... Ta duhovna dominacija nije propala, nju je nastavila Italija ponovljena snagom pod fašističnim režimom. Fašizam je probudio sve nacionalne energije i sve tradicije slave i veličine, pa hoće da preuzme onu ulogu u svijetu koju mu je sudbina i povijest dosudila. Ta misija ne smije da imade granica, jer granice te misije određuje naša vjera i naše pravo na sve ono što je nekada bilo naše... Lav svetog Marka spojen sa liktorskim snopom, tim simbolom vjere i ljubavi (sic!) donijet će svuda progres civilizacije i ljudske pravde (!)« Iza njega je govorio prefekturni komesar Cresca, koji je rekao da je »Dante Alighieri« donijela na ovu obalu Kvarnera simbol nezaboravne mletačke slave, koja se nastavlja u fašizmu, nasljedniku Venecije na ovim obalama...

Govori su bili prekidani sa poklicima Dalmacija, Splitu, Dubrovniku, a naročito Krku! Narod se držao pasivno, ali su morali prisustvovati toj slavi svi oni koji u bilo čemu ovise od vlasti.

MANIFESTACIJE ZA DALMACIJU.

Trst, augusta 1935. — Fašistička djeca iz Šibenika, Trogira, Splita, Hvara, Korčule i Dubrovnika prošla su 3 o. mj. kroz Trst vraćajući se iz kolonije sa Kotskog jezera, gdje su bila mjesec dana. I muška i ženska djeca bila su u uniformama predvojena od svojih učitelja također u uniformama. Na obali su ih dočekali članovi tršćanskog društva »Dalmatice«, pa se taj doček pretvorio u manifestacije »neoslobodjenim« Dalmatincima. Iza toga je kapetan Bartulovich iz Staroga grada povezo svojim motornim čamcem djecu u Miramar, a iza toga su razgledali »Mostra del Mare«.

Motornim brodom su kasnije prosljedili za Zadar uz ispraćaj tršćanskih Dalmatinaca i klicanje »talijanskom« Splitu, Šibeniku, Trogiru, itd.

LJUDSKO GIBANJE U TRSTU I PROVINCII

Stanje prebivalstva tržaškoga mešta se je začelo s početnim meseci znatno popravljati. Ni doseglo samo pozitivne razlike, ampak je u julu celo prekašalo deželo samo, ki je bila v tem pogledu vedno aktivna, med tem ko je bil Trst vedno pasiven. Za julij in junij veljaio sledeče tabele.

	Junij		
	Trst	Ostala provinca	Skupaj
rojeni	296	147	443
umrli	235	65	300
	61	82	143
	Julij		
rojeni	321	141	462
umrli	231	84	315
	90	57	147
			(Agis)

(Agis)

POŽAR POPOLNOMA UNIČIL POSLOPJE

Hotederšica, avgusta 1935. (Agis). — V Novem svetu pri Godoviču je 16. jul. t. l. zvečer izbruhnil požar v hiši posestnika Jožeta Brusa, po domače pri Joškovi. — Vnele so se saje in ker je bilo pod streho vse polno sena, se je ogenj hitro razširil, tako da ni bilo mogoče ničesar več rešiti iz plamenov. Uničeno je nad 80 q sena, ki so ga ravno pokosili in spravili pod streho, dalje vse pohištvo z obleko itd. Posrečilo se jim je rešiti le živino in prašiče. Družina je tembolj prizadeta ker je številna in stanuje zaenkrat pod domačim kozolcem, ki jim je še ostal, vse ostalo pa so uničili plameni.

POŽAR UNIČIL DVE HIŠI V BARBANI

Gorica, 13. avgusta 1935. — (Agis). V Barbani pri Dobrovem v Brdih je kolonu Karlu Rebolici v kratkem času požar upepelil senik in hišo. V hipu se je ogenj razširil tudi na sosednjo hišo kolona Polenčiča in mu tako uničil 300 q sena, 20 q žita, precejšnje količino koruze, 2 voza in poljsko orodje. Škoda znaša 40.000 lir. Posestva kakor tudi poslopja so last Isti-tuto bancario di Verona.

ZOPET GROZNA NESREČA Z GRANATO

Gorica, 10 avgusta 1935. (Agis). — Dne 8. t. m. se je popolnoma zgodila zopet strašna nesreča z vojnim strelivom. 25-letni Franc Brezigar in Stanko Vidic sta pri delu na travniku našla še celo granato, katero sta skušala odpreti. Granata je pri tem eksplodirala, razmesarila Brezigarja in težje ranila Vidica, da je moral iskati pomoči v goriški bolnici.

BORBE MEDJU ISTARSKIM FAŠISTIMA.

Zabilježiti ćemo jedan odjek stalnih sukoba i borbe medju vodećim puljskim fašistima. Na putu su se sreli poslanik u parlamentu Giovanni Maracchi (Mrak obični) i inž. Onorato Mazzaroli. Svaki u svojem automobilu. Mazzaroli je Mraku isplazio jezik, a Mrak je Mazzaroliju rekao, da je fakin. Htjeli su se i tući, ali su se sjetili, da su visoki fašisti i onda su se pomislili na dvoboj, ali kako je dvoboj u Italiji zabranjen, to su se riješili da će stvar riješiti časnim sudom. Izabrali su svaki po dva svjedoka, koji su napravili neki zapisnik, kao da nije ništa bilo, i sad je formalno stvar riješena, ali Pula je puna priča o tome i ismijavaju svi naročito Mraka.

U FURLANIJI 34 HILJADE BESPOSLENIH.

Prema službenoj statistici, koju objavljuje fašistička štampa bilo je mjeseca juna ove godine u videmskoj pokrajini sasvim besposlenih 34.361. Broj je porasao prama maju za hiljadu, a prama junu lanijske godine za tri hiljade. I to su samo oni, koji su vodjeni u službenom zapisniku nezaposlenih.

ANTIFAŠISTI V TIČINU POSKUŠALI VELIKO PROPAGANDNO AKCIJO Z BALONČKI

V Balerni, v neposredni blizini italijanske švicarske meje, so antifašisti, ki so prispeli iz Francije in ki spadajo k italijanski protifašistični organizaciji »Giustizia e Libertà«, hoteli pripraviti veliko propagandno akcijo z letaki. Hoteli so spraviti ta propagandni material, kjer opisujejo bodočo vojno fašistične Italije z Abesinijo, na prav poseben način čez mejo. Raspolagali so z tisoč malimi balončki, napolnjenimi z vodikom, na katere so nameravali privezati letake in jih spustiti ob ugodnem vetru čez mejo. Toda, na žalost, poizkus je preprečila švicarska policija, ki je pri tem aretirala dr. Alda Garoscia, Sanzi-ja Piatti-ja in Marija Luglia. Sekvestirala je omenjenih tisoč balončkov šest bombol vodika in več kovčegov z letaki. V zvezi s tem so tudi aretirali avstrijskega državljan dr. Alfreda Zannelo. Aretirane so odvedli tako v zapore v Belinzono. Po zadnjih vesteh jih namerava švicarska vlada, ki je zelo strogo v takih ozirih, izgnati iz švicarskega teritorija. Italijanski fašistični listi so objavili to vest z velikim veseljem.

FAŠISTIČNE MOLITVE

V februarju t. l. je bila v Rimu svečanost, pri kateri so molili sledečo zelo zanimivo »molitev«, ki se imenuje »molitev vojakov«:

»Bog, polni puško s tvojo voljo. Stori bister moj pogled in bolj trden moj korak na svetih poljanah domovine, na cestah, na obalah, po gozdovih in po četrti obali (Afrika!), ki naj postane rimska. Gospod, naredi iz tvojega križa znamenje, ki naj bo pred zastavo moje vere in čuvaj dučejevo Italijo vedno in ob uri naše lepe smrti. Amen!«

Tej prvošnji vojaka je sledila molitev letalca. V Caserti je 19. jan. t. l. blagoslovil škof zastavo aeronavtične akademije z napisom »S strelo uničujem« (»Fulminando io distruggo«). Najmlajši gojenec pa je prečital molitev:

»Bog moči in slave, ki daješ mavrico našemu nebu — dvigali se bomo proti tvoji svetlobi, da bomo peli z našimi motorji: Mi smo ljudje; toda dvignili se bomo nasproti tebi, pozablajoč na težo našega mesa. Ti, o Bog, dai peroti krepilje in oči orla, da bomo nesli povsod luč, zastavo zmage Italije in Rima.« (Agis).

JAVNA DELA ČAKAJO BOLJŠIH ČASOV

St. Peter na Krasu, avgusta 1935. (Agis). — Kot smo že poročali, so vsa javna dela, ki so bila obsežno zasnovana, prekinili. Tako so pustili nedovršeno strastno cesto pod Taborom, dalje prekinili, so postavljane drogove za električno napeljavno, katere so postavili že do Bitenja; cesto, ki veže Reško dolino s Pivko, so speljali samo do stare ceste pod Taborom, dalje pa so pustili tako kot je. Pričeli so tudi s širjenjem te ceste, ki meri le 2,5 metra v 5 m, a so delo izvedli le v dolžini enega kilometra, potem pa tudi to opustili. Edino delo pri razširitvi na postaji v Kirovčah, bo popolnoma izvedeno in končano. Z ukinitvijo vseh teh del in tudi drugih, ki so bila napovedana a ne pričeta, pa je zelo prizadeto okoliško prebivalstvo, čeravno ni pri vseh teh obsežnih delih prišlo bogve koliko v poštev. Zdaj je izključen še vsakršen zaslužek in je ljudstvo primorano preživljati se le s tem, kar pridelava.

KONFINACIJE ITALIJANSKIH INTELEKTUALCEV

Kot je naš list že prinesel poročila, so bile v maju letošnjega leta izvršene v italijanskih mestih severne Italije prav številne aretacije italijanskih intelektualcev. Zdaj prinaša »Giustizia e Libertà« vest, da so bili A. Levi, Garosci, Antonicelli, Pavese, Muggia, slikar C. Levi in mnogi drugi aretirani iz Turina, kakor tudi B. Maffi iz Milana, konfinirani na tri leta. Znani pisatelj Luigi Savatorelli je bil posvarjen (ammonizione). Brata Foà, glasbeni kritik Mila, odvetnik Zanetti, profesor Sina in drugi so bili baže postavljeni pred posebno sodišče. (Agis).

KAKO SE OBNAŠAJO NEKATERI JUGOSLOVANI V OPATIJI IN LOVRANU

Ajdovščina, avgusta 35. Neki domačin je zaprosil za potni list. Prošnja je bila zavrnjena brez vsake motivacije. Zaprošil je v novič, tokrat je priložil zdravniško pričevalno, ter je navedel v prošnji znano lečišče v Jugoslaviji. Odgovorili so mu takole približno: »Tudi v Italiji imamo nebroj zdravilišč in nešteto izvrstnih zdravilov in ni potreba, da iščete zdravje v Jugoslaviji, ko ga pa imamo na cente pod našim modrim nebom. In dečko je moral molčati in še celo podpisati, menda zato, da je potrdil, da je res tako. Dobro.

Kaj pa, če bi tudi v Jugoslaviji tako rekli enemu in drugemu ki hodi v draga laška letovišča, ko vendar ima doma kakršna hoče. A ne samo to. Odkrito povedano, sram me je bilo, ko sem naletel v Opatiji na Jugoslovane, ki so govorili med seboj nemški. Na vprašanje čemu govorijo v nemščini, odgovorili so, da se bojijo govoriti slovenski!

Še lepša je ta: V Lovranu mi je pravil lastnik nekega večjega penziona, po rodu Nemec, da je bil lansko leto pri njemu na letovišču neki gospod višji uradnik iz Celja. Ta mož je udrihal po Jugoslaviji, besedičil o žalostnih razmerah v Jugoslaviji... Seveda dokler bo imela Jugoslavija take ljudi v državnih službah, bodo pač res žalostne razmere.

ARETIRANI DOLGAN KAREL IZPUŠČEN IZ ZAPORA

St. Peter na Krasu, avgusta 1935. (Agis). — V zadnji številki našega lista smo prinesli vest, da je bil Dolgan Karel iz Košane aretirani na poti k poljskemu delu. — Odveden je bil v težaške zapore, ker so ugotovili, da je nedolžen in ga kmalu izpustili. Vest popravljamo v toliko, da je aretirani Dolgan Matičkov iz Stare Sušice pri Košane in ne iz Košane.

KOMEMORACIJA »BALKANA« U OSIJEKU

Osišek, avgusta. — U nedelju 4. o. mj. je društvo »Istra« u Osijeku održalo dobro posjećeno predavanje i komemoraciju prigodom 15-godišnjice paleža Narodnog doma u Trstu. Predavanje je održao dr. Martin Klumić, potpredsjednik društva — sudija Okružnog suda u Osijeku.

PRED RATOM U AFRICI

Fašistički ministar Razza poginuo je u avijonskoj katastrofi sa šest ljudi pratnje

ON JE ŽRTVA ATENTATA

Na putu za abesinsku granicu nedaleko Kaira u Egiptu srušio se avijon, kojim je letio talijanski ministar javnih radova Razza sa šest ljudi posade i pratnje. Svi su poginuli. Poginuo je i poznati istraživač Abesinije Franchetti. Talijanska štampa veliča žrtve za veličinu Italije, ali ne piše o pravim uzrocima katastrofe.

Nijedan talijanski list nije zabilježio prave uzroke katastrofe talijanskog avijona »S. 81« niti je donio i jednu od svih mogućih kombinacija i nagadjanja koje kruže po svoj Italiji o ovoj katastrofi. Ministarstvo za štampu i propagandu brani donasjanje svake vijesti u vezi s ovom katastrofom i čak rezultat istrage generala Pellegrinija. No preko svijetla radio-aparata Ministarstvo za poštu i propagandu izrazilo je protest protiv pisanja njemačke štampe, u kojoj su objav-

ljene vijesti koje možda ipak otkrivaju pravi uzrok katastrofe. Te vijesti u njemačkoj štampi javljaju, da je na upropaštenom avijonu bilo sve u najboljem redu do dolaska u Kairo, što je i razumljivo, kad su tim avijonom doputovali jedan ministar i dvije istaknute ličnosti, kojima je bila povjerena važna misija u Istočnoj Africi. Tek u Kairu morala je nastati neka promjena, koja je prouzrokovala katastrofu na samih 15 milja od Kaira. Njemački listovi tumače to time, da je s neke strane izvršena sabotaža i da je u spremištu, u kojem je avijon prenoćio, netko stavio u benzin za avijon nekakav materijal koji je brzo doveo do eksplozije motora i do zapaljenja čitavog avijona. U tom pravcu kreće se i istraga, koju vodi general Pellegrini, pa će se tom istragom utvrditi i pravi uzroci katastrofe.

Afrika zahteva vedno već žrtev!

Reka, avgusta 1935. (Agis). — Naš list je že večkrat prinesel žalostne vesti o razmerah v italijanskih kolonijah vzh. Afrike in o žrtvah, ki jih zahteva tamkajšnje podnebje in razmere. Le malo kateri izmed naših mladeničev je toliko odporen, da bo vzdržal. Večina bo podlegla ali smrti ali kar je še hujske: neozdravljivim boleznim, ki neusmiljeno razsajajo med našimi. To nam dokazuje veliko število mrtvih, zlasti pa bolnih, ki se vračajo domov. Sicer je vsem onim ki so se vrnili, strogo prepovedano dati vsakošno, tudi najmanjšo pojasnilo o razmerah, dogodkih in življenju v kolonijah. Ni potrebno, da o tem govorijo, kajti dovolj pove že sam pogled na njihove blede in izmučene obraze. Odšli so krepki, zdravi, kljub temu, da pri nas niso razmere rožnate in da se v naših kmečkih družinah večji del v letu bojujejo z pomankanjem. Vračajo se pa popolnoma strti: duševno in telesno. Zato se ne smemo čuditi njihovim izjavam: »Če bi me še enkrat poklicali bi raje prišel za revolver in se ustrelil« drugi zopet »Dvajset centezimov bom že dobil, da si kupim vrw, in se obesim« itd. Pred kratkim je prišla vest, da je neki mladenič iz Male Bukovice podlegel bolezni, dalje, da se je vrnil neki mladenič doma iz Topolca ves bolan in uničen ter neki drugi s Prema z močno srčno napako. To so tri žrtve iz bistriške okolice, zgleda pa da bodo tem sledili še številni slučaji.

ZOPET MOBILIZACIJA DVEH NOVIH DIVIZIJ

Zaradi mrzličnega oboroževanja Abesinije, ki dela z vsemi silami za svojo lastno obrambo, je Italija odgovorila proti temu z novo mobilizacijo, kot da bi bila ogrožena od Abesinije. Dne 6. t. m. je ministrstvo za propagando in tisk izdalo deveto obvestilo glede oboroževanja. S

tem je bila odredjena mobilizacija divizij »Assietta«, ki ima svoj sedež v Astiju (Piemont) in »Cosseria«, ki ima sedež v Imperiji. Nadomeščale bodo novoustanovljeno divizijo »Cosseria II« in mesto »Assietta« bo ustanovljena popolnoma motorizirana divizija »Trento«. Sestavili bodo tudi šest divizijo miličnikov iz prostovoljcev iz inozemstva, bataljonov pohablencev, bivših borcev, prostovoljcev in arditov, ki se bo imenovala »Tevere«. Tudi akademike bodo spravili v te vojaške formacije.

I MEDJU ABESINCIMA NAŠLI SU VEČ PRVE RENEGATE

Trščanski list »Le Ultime Notizie« donosi sliko, koja prikazuje jedan tečaj abesinskog jezika kakvi se održavaju po svim talijanskim gradovima sada, pred početak rata u Africi. Ispod slike piše, da se na slici vide učitelji jezika Abesinci, autentični urođenci iz Abesinije, koji su »vjerni Italiji«. Drugim riječima, to su oni Abesinci, koji su izdali svoju zemlju. Kao i u Julijskoj Krajini, gdje su mnogi renegati prodali svoju dušu i postali sluge fašizma.

OSEM TISOČ BOLNIKO SE JE ŽE VRNILI IZ AFRIKE.

Po vesteh, ki jih prinašajo francoski in angleški listi, so v zadnjem času prispele iz italijanskih kolonij Vzhodne Afrike dve veliki ladji ki sta izkrcali 3.000 bolnikov v Napoliju in Genovi. Pomembno, da se je to izkrcanje vršilo le ponoči. Vračajoči so povedali, da so predvidevane stroge sankcije za nedisciplinirane delavce, zaradi tega odtržejo delavcem včasih tudi polovico plače. Disciplina je v obeh kolonijah silno stroga. Do sedaj je obolelo zelo veliko število delavcev in vojakov, od teh so odpeljali, po poročilih inozemskih listov, že 8000 nazaj v Italijo. (Agis).

Nadškof Margotti je delil birmo u Tolminu

Gorica, julija 1935. (Agis). — V nedeljo dne 25. pret. meseca je goriški nadškof Margotti delil birmo u Tolminu. Pred županstvom so ga sprejeli zastopniki oblastev, pri cerkvi pa so ga pevci pozdravili z latinsko pesmijo. Nadškof je ob tej priliki bral tudi sv. mašo ter pridigal. Nagovor je začel v italijanski ter ga zaključil s pripombo, da ker je v cerkvi večina Slovencev jih mora pozdraviti tudi v njihovem materinem jeziku. V cerkvi je vladala napeta tišina, ko pa je nadškof izrekel pozdrav v slovenskem jeziku »Predragi v Kristusu!« so nenadoma vsi verniki v klopih vstali in nadalje stoje poslušali nadškofov slovenski nagovor, ki ga je čital z listka. Dejal je med drugim, da mu

je žal, ker jih ne more še pozdraviti s pristo besedo, ker ne zna še toliko slovensčine, pač se je skrbno učil, tako da bo prihodnje leto to že lahko storil. Škofovo zagotovilo je naredilo na vernike globok in zadovoljiv utis, vendar so se zavedali, da je to še vedno samo — obljuba.

TOLMINSKO BOŽJEPOTNO CERKVIČO NA MENGORAH POPRAVLJAJO.

Gorica, julija 1935. (Agis). — Znano božjepotno cerkvičo na Mengorah že dalj časa popravljajo in širijo, tako bodo vsa dela v kratkem dokončana. Cerkev je sicer majhna, vendar prihaja na Mengore veliko romarjev, zlasti od večjih praznikov.

Prekrstitev priimkov

Kako so končali nekateri izdajalci

Ajdovščina, avgusta. Srečal sem na ulici starega upokojenca, čiger ime se glasi danes, kot da bi se rodil najmanj kje v Kalabriji. Iz »barbara« so napravili zopet »kulturnega« človeka. Nagovoril sem ga: »Vi ste se tudi prekrstili, kaj ne?« »Recite, so me prekrstili. Poklicali so me na občino, podali mi odlok od prefekture, na njem je stalo, da se od danes naprej imenujem tako. Zbolelo me je v srcu, a kaj sem hotel. Zabičali so mi, da bom, ako se tako ne podpisujem, kaznovan z deharo globo. Sicer pa veste, radi tega, »Janez resta sempre Janez«, se je nasmešnil.

Ves njih trud je zaman. Križe so nam risali po zidovih hiš, žive bi nas najraje pokopali. Zgodilo se je, da so našim zavednim ljudem v mnogih krajih Julijske Krajine, namazali čez noč križe na hiše.

Pred 15 leti je zaklical nek laški poslanec v parlamentu: Danas 15 let ne bo v Julijski Krajini nobenega Slovenca več. Zmotil se je. Njega menda res ni več, ker

je umrl, Slovenci v Julijski Krajini pa so še in bodo tudi ostali. Manj nas je, mnogi so odšli, a se nismo poitaljančili. Saj vidite, je tudi nekaj izmečkov med nami. Dokler ga Italijani rabijo, se ga poslužujejo, potem pa dobi brco in izogibajo se ga naši in Lah.

Poglejte Bandelja. Bivši »professore cavaliere Bandelli«. Ima oštarijo v Gorici. Tenente di Milizia, maestro signor Jerkič ponuja likerje po deželi. Commissario Lulik je tudi skočil iz fraka nazaj v cahalste hlače in je danes navdušen — komunist. Bil je tudi že v zaporu in minula je njegova slava. Da tako daleč pridejo ti vzor-fašisti — Slovenci.

Ali hvala Bogu, večina našega naroda je še vedno zavedna. Sovražstvo naših ljudi do teh šarlatanov je danes večje, kod kdaj prej. Naj ne mislijo, da so bogzna kaj doslegli s tem, da so popačili naše imena, ali ne, naša srca so ostala ista, kod so bila.

Tako je govoril mož in teh misli so vsi ostali novokrščenci.

NAŠ PJEVAČKI ZBOR U ZAGREBU NASTAVLJA SVOJIM RADOM

Nakon praznika, koji su bili odredjeni, pjevački zbor društva »Istra« u Zagrebu nastavlja ponovno svojim radom. Novom snagom i novim elanom pjevači će prionuti uz posao, da nastave gdje su stali, i da u ovoj godini postignu još veće uspjehe nego prošle godine. Zbor je već prilično izjednačen, ali još bi trebalo da dodju oni pjevači, koji nisu došli prošle godine, da ga povećaju, da zbor tako bude u svakom pogledu potpun i reprezentativan. Kroz dvije godine što postoji, zbor je prikupio priličan broj pjevača i već u drugoj godini svojega rada pokazao je svojim nastupima znatne uspjehe i mnogo vitalne snage za daljnji napredak. Vidjelo se, da je zbor već sposoban da interpretira našu istarsku narodnu i umjetnu muziku. Ne može se dovoljno naglasiti, koliko je u jednom umjetničkom centru kao što je Zagreb, potreban jedan ovakav emigrantski pjevački zbor, koji će i u širim krugovima popularizovati naše muzičko blago. Pogotovo kad znamo, da je našoj osebujujoj istarskoj muzici sa strane muzičara priznata naročita vrijednost. — Publika, naša emigrantska, a i ovdasnja, sa interesom i simpatijom prati nastojanje tog našeg zbora, pa ne bi mogli niti ostali pjevači, kojih medju emigrantima u Zagrebu ima mnogo, da tom svojem zboru uskrate aktivnu suradnju. Zbor vodi i dalje mladi i talentirani istarski muzičar, g. Slavko Zlatić, koji se je već istakao i svojim kompozicijama, a naročito obradnima istarske narodne muzike. Redoviti pjevački pokusi održavat će se ponedjeljkom i petkom od 8 do 10 sati na večer, počevši od ponedjeljka 19. o. mj. — Za buduće nastupe u vidu je vrlo ozbiljan program, pa se očekuje od svih pjevača, da će se pokazati disciplinovani kod dolaženja na pjevačke pokuse. — G.

Dr. Engelbert Besednjak se je vjenčao

Dne 12. o. mj. vjenčao se je bivši goricki poslanik u rimskom parlamentu g. dr. Engelbert Besednjak s gđjom Zalom rođj. Vuk. Vjenčanje je objavljeno na Otoku kod Vrskog jezera. Odličnom borcu za naša nacionalna i čovječanska prava i njegovoj gospodji najsrdačnije čestitamo.

NOVI USPJESI TRBOVSKOG SLAVČKA

Prošlih dana nastupio je poznati dječji pjevački zbor iz Trbovlja na nekoliko mjesta u Sloveniji i svuda je počinio najveći uspjeh. Zbor vodi naš August Šuligoj, a na klaviru prati takodjer naš zemljak Milan Pertot. Izvodišne su kompozicije raznih kompozitora, a od naših od Bravničara i glasovita »Čače moj« od Ivana Matetića.

NOVO DRUŠTVO U BOSNI.

Dne 21. jula o. g. osnovano je u Kaknju u Drinskoj banovini Udruženje emigranata »Gortan-Bazovica«. Članovi novog društva su svi rudarski radnici, koji osjetišu potrebu, da se udruže i da doprinesu našem zajedničkom uspjehu. Pozdravljajući novo društvo želimo da ustraje u radu i da dostojno popuni naše redove. Veseli nas osnivanje ovoga društva tim više, jer se u njemu okupljaju oni, koji su pogodjeni dvostrukim zlom: našom zajedničkom nevoljom i teškim životom na najtežem radu, koji se dade zamisliti. Znači, da je u redovima tih naših radnika još mnogo idealizma i smisla za visoke ideale.

MONS. LEOPOLD CIGOJ UMRL.

Gorica, avgusta. (Agis). V zadnji številki našega lista smo poročali, da je duhovni vodja Malega semenišča mons. Leopold Cigoj na smrt bolan. Dolga bolezen, ki jo je prenašal z božjo potrpežljivošću, ga je sada rešila velikega trpljenja. Naše ljudstvo je izgubilo zopet moža, ki ne bo nadomeščen iz njegovih vrst. S tim delom si je pridobil naklonjenost vseh in cerkvene oblasti so videle v njem sposobnega moža, kateremu so zapale vodstvo nad vzgojo bodočih duhovnih pastirjev. Kako je bil priljubljen med ljudstvom je pokazal zelo lep pogreb, ki se je vil na črniški pokopališče 9. t. m. To je bila tudi njegova poslednja želja. Poleg političnih oblasti so prisostvovala vse ugledne cerkvene osebnosti z nadškofom Margottijem na čelu, ki je osebno podelil pokojnikovim telesnim ostankom blagoslov. V torek 13. t. m. je bila v kapelici Malega semenišča slavnostna maša z adužnica za asistenco in papeževim blagoslovom.

UMRL JE AJDOVSKI »HRVAT«.

V Ajdovščini je umrl tamošnji prokurator registrskega urada Umberto Salo-Spini. V Ajdovščino je prišel leta 1929. Bil je doma iz Dubrovnika in se je kot dobrovoljec udeležil svetovne vojne v italijanski armadi. Bil je bersaljer. Zato so mu vojaške in civilne oblasti pridrile svečan pogreb. Med našim ljudstvom je bil znan po tem, da se je v svojem uradnem občevarju z njim posluževal hrvatskega jezika, vsaj s početka, in so mu zato rekli »Hrvat«. Bil je pa obenem zaupnik fašja. Nepozabna ostane med našimi ljudmi njegova pretrpana fiskalnost, ki je gnala ljudi v obup in dala povoda mnogim pritožbam. Pozneje je postal nekoliko uvidevnejši.